

NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI LAP.

Az Érsekujvárvidéki és Nagyszombati róm. kath. néptanító-egyesületek közlönye.

Megjelenik a szorgalmi időben havonként kétszer, a szünetekben havonként egyszer. Előfizetési ár egy évre 2 frt, félévre 1 frt. Egyes szám ára 10 kr.	Szerkesztik és kiadják: Dr. KOMLÓSSY FERENC és ZELLIGER JÓZSEF. Hirdetési díjak: Egy kéthasábos petsorsóért 10 kr.	Az előfizetések, valamint a lapszellemi részét illető közlemények a „Népnevelő” kiadóhivatalához Nagyszombat-ba küldendők.

TARTALOM: A túlterhelés és a zárvizsgálatok. — Miképen lehet és kell a gyermekeknek élesíteni és fenntartani a szemérem-érzetet és az igazság érzetét? . . . (Folyt.) — A „Népnevelő” Tárcaja. Mi a nevelés? II. — A pozsonymegyei tankerület 1885. é. népokt. állapotának kimutatása. (Folyt.) — Irod. és művészet. — Vegyes. — A pozs. megy. tanker. néptanítóinak betűrendes minősítv. kimutatása. 5.

A túlterhelés és a zárvizsgálatok.

A népiskola feladatát manap fejtegetni, azt hiszem, fölösleges munkának tűnnék fel. Az ma is majdnem ugyanaz, mint volt a múltban. Ebben aligha lesz félreértés; hacsak üstökénél fogva nem huzogatjuk elő azon indokokat, amelyek csak látszatra fokozottabbnak tekintetnek. A látszat pedig csal. A népiskola feladatának elérésére szolgáló eszközök is nagyobbára ugyanazok, mint voltak ezelőtt, legfőlegbb tökéletesebbek, közelebről és tüzetesebben körülírvák és meghatározvák. Csak az eszközök megválasztásában és azoknak helyes felhasználásában van sokaknál szembetűnő eltérés.

Az, hogy ma többet és jobban vagy helyesebben tanítunk, az a dolgon nem változtat semmit; a főbbek mégis ugyanazok, mint valaha voltak. Hisz maga a minister ő nmltga nem rég közölt rendeletében világosan juttatta tudomásunkra, mire fektetendő a fősúly. De hát csakugyan tanítunk-e ma többet, mint valaha? Nem; de ha itt-ott mégis többet tanítanak s az a gyermek testi s lelki kárával nem jár, azok aligha érdemelnek ezért dicséretet. Mi azonban hangsúlyozzuk, hogy ma sem tanítandó több, mint valaha.

Ma a népiskola feladatának elérésére szolgáló eszközök jobbak, tökéletesebbek, tehát maga a módszer jobb, tökéletesebb. Ez az egész. Az, hogy több, mondhatni

sok könyvet cipelnek a gyermekek az iskolába s azokból tanulnak, ha tanulnak, az sem változtat a dolgon, sőt helytelen eljárás. Valaha volt csak katekizmus bibliával, olvasókönyv és számtani könyvecske a gyermek kezében, s ez utóbbi a legtöbb esetben csakis a példatár kedvéért, habár a példák nem igen nagy számban foglaltak benne; de néhány példának módszeres feldolgozása — mondhatni — az újabb korban kiadottakkal még ma is kiállja a versenyt.

Ennek előrebocsátása után áttérhetünk a túlterhelés egyik, eddig alig szellőztetett, de biztos megszüntetési módjára. De hát hogy jöttek a zárvizsgálatok a túlterheléshez? Igen egyszerűen. A vizsgálatok, mint tudjuk, fényképei a tanulók és tanítók szorgalmának, ügyekezetének. A vizsgálatnak egy évi tanításról kell hű képet nyújtania. A vizsgálat feltűnteti az egyes osztályok szorgalmát, erényeit, gyarlóságait.

Tanítóink közt vannak elegenden, nevezetesen a több tanítóval bíró népiskoláknál működők közt,*) kik nem elégednek meg a lassú, elemies, különösen pedig az évről évre folyton ismétlődő tanítás- és haladással; pedig míg a tantervet nem változtatják meg, mindaddig a jelenlegitől eltérni sem nem tanácsos, sem nem szabad. Ha majd megváltoztatják a tantervet, ak-

*) Az egy tanítóval bíró népiskolákban nem a gyermekek, hanem a tanítók vannak általában túlterhelve.

kor is csak a tanmenet lesz megváltoztatva, egyéb semmi, mit a szemes tanító ma is megtehet. De még ekkor sem tanítunk majd többet, mivel a kívánni valókat aligha fogják felesigázni. S ekkor is az egyes osztályok tananyaga éppen úgy lesz körülírva, mint eddig van; az előírottat szaporítani s bővíteni akkor sem lesz megengedve. Vegyük csak fontolóra, ha az I. oszt. tananyagát megbővítenők a II. oszt. tananyagának némely pontjával, akkor a II. oszt. tananyagát is bővíteni kellene (ha kellene) a harmadikéval, és ez így haladna fölfelé. Ez túlterhelés volna. S utóvégre a túlterhelést nem annyira a tantárgyak sokasága, hanem a tananyag mennyisége teszi.

A mai, vagy mint nevezni szeretik, modern népiskola tárgyai s anyaga majdnem ugyanaz, mint ezelőtt volt. A realismeretek anyaga ott volt az olvasókönyvben, többszöri olvasás és magyarázás után elsajátították a gyermekek a szűk keretbe szorított reáliákat is, sőt meglehető-

sen jól megtanulták az olvasást is. De a reáliákat is értették, mivel azokat szajkó módra nem magolhatták be. Ma ez ninesen így. Ma a népiskolás gyermekekkel magoltatnak, miáltal azok teste elsatnyul, szellemük fejlődése s képezésében elnyomatik és gondolkodni nem tudnak, a mi pedig a fő. Ma nem akarnak megelégedni a katekizmus és bibliával, olvasás, írás és számtannal, ma ennél többet kívánnak, s ez fölülmulja a gyermekek testi s szellemi erejét. Hát nem túlterhelés ez?

Közeleg a zárvizsgálatok ideje. A tanítók megkezdik az anyag ismétlését, s hogy a feleletek ez évben az elüljárók és vendégek előtt más színben látszassanak fényleni, mint tavál, már a tanév közben, különösen pedig az ismétléseknél azt jól megtoldják, nevezetesen a következő felsőbb osztály néhány pontjával. Sokszor a vizsgálati elnök maga sem tudja tulajdonképen, melyik osztályba tévedett a kérdezgetést és feleleteket illetőleg, mivel az valamely

A „NÉPNEVELŐ“ TÁRCÁJA.

(NEVELÉSTUDOMÁNYI APRÓSÁGOK.)

Mi a nevelés?

II.

„Isten az emberben, s ember az Istenben! — ez a cél, melyet a nevelőnek szem előtt kell tartania!“ írja a nagynevű Lubrich. (Neveléstud. I. 218.) Az ember rendeltetésének, amely az Istent megismerni, őt szeretni, neki szolgálni, rövid, velős kifejezése; az ember eszének, szívének természetszerű vágya, régi magasztos igazság ez, mely felé százan törekedtek, de tőle messze, nagyon messze maradtak, mert az természetes erővel el nem érhető. A cél felé vezető uton ugyanis az értelem és a helyesen korlátozott erős akarat lehet csak világitó szövétnekünk, hozzá vezető latorjánk pedig a tiszta értelem, helyes akarat kifolyását képező cselekvés; az értelem, melynek tárgya az igazság, az

akarat, melynek tárgya a jó és a cél, vagy összefoglalva a két szót: a jó cél, a cselekvés, mely az értelem s akarat nyilvánulása. De a kettőnek, az értelemnek és akaratnak szoros viszonyban öszszehangzásban kell lennie. (A tettek szükségszerűen egyeznek ezekkel, mert folyamányaik.) És ugyan hányadán vagyunk az értelemmel, a szabadakarattal? Lehet-e e célt, mely a tökéletesség akár fokozatosan, de függetlenül, önállóan elérnünk?

„Az ember végső célja — írja sz. Tamás — oly igazság megismerése, mely természetes tehetségeit felülmulja, az t. i., hogy magát az első igazságot önmagában lássa . . . Az, ami a célra vezet, kell, hogy a céllal arányos legyen; szükséges neki (az embernek) bizonyos istenileg természetfölötti segítség, a melylyel a cél felé törekedjék . . . Alsóbb természetű dolog arra, ami felsőbb természet sajátja, csak eme felsőbb természet erejével vezethető . . . Az első igazságlátá-

más, felsőbb osztályba való fejtegetésekből áll. A tanítók ilyféle eljárással nem saját tudományukat, sem ügyességüket, hanem szorgalmukat vélik mutogatni, mintha bizony az osztály tananyagának lelkiismeretes feldolgozásánál nem volna szorgalmuk eléggé észrevehető, feltüntethető. Ez vagy kegyhajhászat, vagy képmutatás. És ez nincsen rendjén! Ez túlterhelés. A tanító túlterheli magát és tanítványait egyaránt. A lelkiismeretes tanító ezt nem teszi, még személyes érdekénél fogva sem. S ez utóbbi vajmi sokszor játszik szerepet a túlterhelés nagyobb dicsőségére. Külömben én nem igen látok ebben valami feltűnőt. Inkább az volna feltűnő, ha nem volna úgy, amint csakugyan van.

A túlterhelést megszüntetni nehéz. Az erkölcsi alapon álló tanító maga teheti meg a legkönnyebben, ha csak kedve s erős akarata van hozzá. A felsőbb iskolai elüljárásnak már sokkal nehezebb ezt megakadályozni. A nmlt. ministerium csak ren-

deleti uton teheti. Tette is; de — úgy látszik — eredménytelenül; mivel azóta még jobban kezdték ütni a nagy dobot. A kir. tanfelügyelőknek sem sikerült eddig. Rendeletileg hatottak ugyan a tanítókra; de amint tudjuk, szintén eredménytelenül, egyebet pedig nem tehetnek, lévén tanterületükben 3—400 iskolájuk, nem is tehetnek. Az iskolaszék tagjai plane nem tehetik, mivel alig értenek hozzá. De tehetik ezt az egyházkerületi esperes-tanfelügyelők, mint akiknek kerületében 10—20 iskola van; és pedig tehetik a szorgalmi időben tett iskolalátogatásaik alkalmával, kiválszóan pedig a zárvizsgálatok idejében a tanév végén. Az egyöntetűség csak így érhető el.

Ezt így vélnők eszközölni: Vegye kezébe az elnöklő esperes-tanfelügyelő a népiskolai tantervet, amelyben megvan a megfelelő osztálynak tananyaga tüzetesen körülírva, és annak alapján csak annyit kívánjon, sőt követeljen, mint amennyi az illető osztály tananyagából van előírva.

sa pedig magában véve annyira felülmulja az emberi természet tehetségét, hogy az kizárólagosan az Isten tulajdona. Isteni segélyre van tehát szüksége az embernek, hogy a mondott célhoz juthasson.“ (C. gent. III. 147.)

Értelmünk tehát, az az isteni szikra, nagyon homályos. De nem mondjuk mi evvel azt, hogy az igazság ismeretére nem juthatunk.

Minden ember tudnivágyó és pedig természetszerűen. „Tanulj bölcseséget fiam“ — példabeszéd. (Proverb. 27. 11.) „Isten a tudományok ura.“ (Kir. I. 2, 3.) A felhozott példabeszéd vagy gúny, vagy bizonyosság mellett, hogy az igazságot felfoghatjuk. Ha az ember Isten képmása, s „az Isten a tudomány ura“; akkor az ember kétségtelenül el van látva legalább képességgel az igazság megismerésére. Ha tehát az ember, mint Aristoteles kifejezte, természetszerűleg tudnivágyó; (Principia Metaph.) akkor azt kell mondanunk, hogy az ember természet-

szzerűleg eljuthat az igazság ismeretére. De a tudás vágya közvetlenül az ismeretszerzés utáni vágy és törekvés körül forog. Az ismeretet és igazságot tehát azonosítanunk kell, ha azt akarjuk mondani, hogy a tudni vágy és eredménye minden körülmények között jó. Mászt kell mondani a vágyról és törekvéstről magában tekintve. Ez esetleg bűnös is lehet, ha indító okát vagy körülményeit veszszük figyelembe.

Az igazságot tehát megismerhetjük, s ez az ismeret az ember legtisztább nyeresége, mint Aristoteles kifejti Ethikájában; (X. 7, 8.) mi még hozzáteszzük, hogy csak akkor legtisztább haszna, ha indító oka és célja is tiszta.

Itt megint nem mondjuk azt, hogy egy ember minden természetes igazságot megismerhet; mert gyarló az ember, s ha sokat akar tudni, gyakran még azt a keveset is, amit tud, elveszíti. S ha ez a természetes igazságokról áll, annál inkább áll a természet-fölöttiekről.

Ennél se többet, se kevesebbet! S ha a tanító mégis olyasmivel bibelődnek, ami ez osztályba nem való, azt ne hallgassa meg, hanem négy szem közt barátságosan figyelmeztesse a tanítót a megfelelő osztály számára előírt és feldolgozandó tananyagra. Látván a tanító, hogy ily módon vélt célját nem érheti el, nem fogja többé zaklatni, túlterhelni a gyermekeket, és szigoruan megtartja a tantervet. Ez, ugy hiszszük, a ker. esperes-tanfelügyelők tisztéhez szintén tartoznék. Így vélnök megakadályozni a túlterhelést!

„Ha rosszul szólottam, bizonyítsd be a rosszat“ stb. (Sz. János 18. r. 23. v.)

Zelliger József.

Miképen lehet és kell a gyermekeknél éleszteni és fenntartani a szemérem-érzetet és az igazság érzetét? mert ezen érzetek hiánya mai világban — sajnos — már a gyermekeknél is érezhető, és ez az oka az erkölcsi elkorcsosodásnak és a társadalmi romlásnak.

(Folytatás.)

„A gyermekek igazat mondanak,“ tartja a közmondás. És ez nagyon

természetes, hiszen az Isten nyíltszívűnek, őszintének, igazságosnak, igazságszeretőnek teremtette az embert. De az Isten által emberbe adott jó érzelem a külső hatások következtében könnyen elromlik, elfajul. A gyermek is igazmondó, igazságszerető; de ha ártatlanságából lassan kiemeltetik, ellenkezésbe jön az igazsággal; hazudik és a másét eltulajdonítja. A hazudás a legközönségesebb, a legáltalánosabban elterjedt gyermeki szokás. De hogy is ne? hiszen már a szülői házban, környezetében mennyi rossz példát lát, hall, tapasztal. A kis gyermekkel tréfáznak, rászedik, ámtítják, előtte valótlanul mondanak, sőt sokszor szándékosan hazudásra tanítják, arra kényszerítik! Nem csoda, ha a gyermek a hazudást annyira megszokja, hogy azt nem is tartja bűnnek, hanem valami nagyon is közönséges, megengedett, mindennapi dolognak. A gyermek hazudik igazságszeretete mellett is; mert ne higgyük, hogy a hazudó gyermekben nincs meg az igazságnak szeretete;

„Magadnál magasb dolgokra ne törekedjél — mondja Sirák fia — és erősbeket magadnál ne vizsgálj;“ (3. 22.) „valamint sok mézet enni nem jó, úgy ki a fölségesnek vizsgálója, elnyomatik a dicsőségtől“ (Példab. 25, 27.): mégis igaz marad, hogy nem akármily igazság megismerése képezi az embernek legtisztább hasznát, legfőbb javát; hanem csak a legfőbb igazság tökéletes ismerete. Hogyan tehát? Hogy egyeztessük a „nem szabad“-ot a „kel“-lel? „Isteni segélyre van szüksége az embernek, hogy a célt — Istent megismerni — elérhesse.“ Ezen isteni segély pedig a malaszt. Az akaratnál sem állunk erősebben. Pedig a cél felé törekvésben az akaratnak is megvan a maga hatalmas része, sőt több, az ő tárgya a cél.

Itt említjük meg, hogy nem hiába beszéltünk először az értelemről, nincs hiába első helyre téve az „Istent megismerni“ és mondva, hogy első sorban,

hogy „az ember értelemmel-bíró lény.“ Az értelem és akarat között ugyanis, mint már mondtuk, szoros kapcsolat, függő viszony vagy, olyan körülbelül, amilyen az előzmény és következmény között.

Az értelem gyengesége terel el leggyakrabban a helyes utról, a szenvedélyek, a kívánságok, a hitvány test vagy közvetlenül vagy közvetve működnek ellenünk, de mindig az értelem útján. Az értelem van ugyanis a bűn forrása, ha nem tudja a törvényt, amelyet lehetett is, kellett is tudnia, s ha nem kormányozza kellően az alsóbb tehetségeket. S ha a bűn lényegileg, tulajdonképpen szabadakaratú tény is, csakis akkor, és úgy eredhet mégis a szabad akaratból, ha az értelem hibája is közreműködik. A rosszat vagy azért akarjuk és következképpen teszszük, mert nem tudjuk, hogy az mennyiben, és milyen rossz, vagy azért, mivel jónak ítéljük, s mint jónak ítéltet akarunk kell jó fermán.

meg van benne, és hazudik többnyire könnyelműségből, megszokásból. Sőt ha kezét a más jószága után kinyújtja, ezt sem azért teszi, mintha hiányzanék belőle az igazság szeretetének érzete, hanem teszi könnyelműségből, meg gondolatlanságból, és leginkább azért, mert a tulajdon jog szentségéről nincs kellő fogalma. Később aztán e rossz szokás megöregszik.

Nagyon nehéz e rossz szokást a gyermekből kiirtani már csak azért is, mert a mit az iskola épít, azt a szülői ház, a rossz környezet többnyire lerontja s így a kis hazugból csaló, rágalmozó, sőt tolvaj válik. Bizony pedig erre is a szülői ház, a környezet a vezető-mester.

A gyermek legtöbbször félelemből, vagy anyagi érdekből hazudik. Ennek első orvossága az, hogy a tanító maga mindig igazságos legyen. Soha száján valótlán szó ki ne jöjjön a gyermek előtt, — persze máskor se, — egy szóval: első orvossága a jó példa. Ez után jön az

intés. Soha, semmiféle, — az igazsággal ellenkező dolgot, tehát a legesekélyebb, még a tréfa hazudást sem szabad szó nélkül hagyni. — Minden előtt iparkodjunk a gyermek szeretetét, bizalmát megnyerni, hogy így lelke, szíve tárva legyen előttünk, hogy bennünk a gyermek jóakaróját lássa. Az igazság, az igazmondás iránt mindig tiszteletet mutassunk, az igaztalanságot megvetéssel sujtsuk. Példákkal mutassuk meg a gyermeknek a hazugság s minden igaztalanság utálatos voltát; hogy a hazug embert az emberek is megvetik és méltán. Hát még az igazságos Isten hogyan bünteti a hazugot!? Ha az intés nem használna, a fenytéstől sem szabad visszaradni. A megszegyenyítés, minthogy az ilyen gyermeknél a szeméremérzet van még vagy már gyenge, . . . hasonzenvi gyógyszer. Az ismételve hazudót a többi gyermektől elkülönítjük, szavára semmit sem adunk, sőt még ha igazat mond is, akkor is csak más — igazmondó — gyermekek tanúságára adunk hitelt szavainak,

Az akaratra tehát az értelem és az érzéki kívánságok hatnak; s ezért az értelem tárgyánál és különösen céljánál fogva az akarat fölött vezető szerepet játszik, úgy azonban, hogy ha valahol, akkor a közöttük való viszonyban természetellenes lenne, sőt lehetetlen minden kényszer. Helyesen gondoljuk talán, hogy az a szem, és a világosság, a melyről egy alkalommal Krisztus Urunk beszélt az értelem és akarat hasonlata. „Tested szövétneke szemed. Ha szemed tiszta, egész tested világos lesz; ha pedig álnok, tested is sötét lesz.“ (Lukács 11, 34.) Ha értelmed helyes irányban működik, akaratod se fog tévedni; ha helyesen ítélsz, helyesen fogsz akarni is. „Vigyázz tehát, hogy a világosság, mely benned vagy, sötétséggé ne legyen.“ (U. ott 35.) Az igazságot felfoghatjuk, a jót akarhatjuk — „a világosság, mely benned vagy“ — s ime mégis „vigyáznunk“ kell!

Az ember rendeltetésének harmadik

pontja: „Istennek szolgálni,“ a hitvány testtől és a világ csábjaitól befolyásolt akarat gyengesége adnak itt felvilágosítást. Egyik oldalunkon igazi rendeltetésünk, másikon az élvezettel, gyönyörrel csalogató, s a belénk büntetésképen oltott kívánságra appelláló föld áll. Középen áll szabadakaratum; ha jobbra akar tartani, el kell taszítania magától a földet, amely őt édesdeden fiának mondja, ha balra tér, hova ösztönei vonják, hol a csillogástól könnyen elvakuló „szem“ aranyat, gyémántot lát, le kell mondania arról a boldogságról, melyet „szem nem látott.“ Erő erővel küzd tehát két oldalt érte; nagy hatalom nagy hatalommal áll csatasíkon, hogy a babért — a szabad akaratú embert — megnyerje. Ha fölteszük, hogy az értelem már el van látva fölsőbb segítséggel — a szoros viszonynál fogva fel kell tennünk azt is, hogy az ember e vitában jobbra hajol; s szent Pál mégis azt mondja, hogy „a jóra való akarat meg van ugyan bennem, de

szóval: éreztetjük vele, hogy hazug voltáért őt semmibe sem vesszük. Természetes, hogy itt is a gyermek egyénisége, bűnös volta után szabjuk a mértéket. Különösen kívánom megjegyezni, hogy a megszégyenítés ne legyen túlságos, azaz meggyalázó, mert ez a becsület-érzést rombolná el és megátalkodást, dacot szülne a gyermekben. Az árulkodás vagy rágalmazás mindig legszigorubban ítélendő el, de túlságba itt se essünk. A javulás legelső jelét is észreveggyük és támogassuk, erősítsük a megtérőt jó föltételében.

A hazudás fenyítésénél jól vizsgáljuk meg mindig a hazudás forrását, okát; vajjon a hazudás csak könnyelműségből, vagy határozott szándékból; félelemből vagy érdekből, — valaminek reményében; gonoszságból, rossz akaratból, tán bosszúállásból történt, s így a bűn nagysága mindig az ok és következmény szerint ítélendő és fenyítendő meg. A míg ezzel tisztába nem jöttünk, ne büntessünk.

Megtörténik azonban az is, hogy a

azt végbe vinni nem vagyok képes.“ (Róm. 7. 18.) Ebből kiviláglik, hogy tudni és akarni a célt még nem minden, hogy célirányosan cselekedni is kell, hogy a célirányos cselekvésre az ember erőtlensége.

Honnét veggyük azonban az erőt? Magunkban hiába keressük, annyi bizonyos. A földön sem találjuk meg, mert az minden erővel magához húz bennünket. Istennél kell tehát azt keresnünk, s egyedül nála találhatjuk meg. S az Isten ereje, amelyre szükségünk van, a malaszti Szent Pál, aki fentebb említett panaszának ellenére is tudta, hogy „Isten választott edénye,“ azt mondja, hogy „Krisztus malasztjából vagyok, ami vagyok.“ (Korinth. I. 15. 10.)

Az eddigiekből kitűnik, hogy célunkat „önállóan“ soha sem érhetjük el, hogy „magunk lábán“ lehetetlenség célunkat elérnünk.

A nevelés célja sem lehet tehát az, hogy „a kiskorúak keresztény tökéletesedését önállóan eszközölhessék.“ (Folyt.)

gyermek érdekből nem csak hazudik, hanem mást meg is károsít, más jószágát eltulajdonítja, — azaz hogy én se éljek bünszépítő terminológiával — a gyermek csal vagy lop. Az ily gyermekkel szemben egész erélylyel kell fellépni. Mindenek előtt bűnének és büne okának bevallására kell a gyermeket bírni, de nem holmi fortélyoskodásokkal, hanem mindig igazságos eszközökkel. Ez után a talált, vagy ellopott tárgyat, ha lehet, a károsultnak a kis tolvaj által személyesen visszaadatjuk. Vegyünk a bűn beismerése után a gyermektől fogadást, hogy többé a más vagyona után kezét ki nem nyújtja. Rövid erkölcsi oktatásban értessük meg vele bűnének undokságát és nagyságát, és ezek után — a komolyabb esetekben vezessük a gyermeket a poenitentia-tartás szentségéhez, és adandó alkalommal figyelmeztessük a gyermekeket, hogy a gyónás alkalmával az ily bünt el ne hallgassák, hanem őszintén megvallják, minthogy a bűn addig meg nem bocsáttatik stb. Ily elbánás mellett a javulás biztos. Természetes, hogy az ily dolgot nem szabad újra ütni, hanem csendben végezzük el, nehogy a becsület- és szemérem-érzet utolsó maradványát is elpusztítsuk. Ha azonban a bűn köztudomású, akkor a visszatérés és büntetés sem történhetik titokban. Hanem a Szentségekhez való járulás soha mint büntetés, hanem mint javulás, tehát — jutalom színben tüntetendő fel.

A vissza-esésre is készen legyünk. A fát nem egy fejszecsapással vágjuk ki.

A rágalmazás, árulkodás ellen legjobb ezen bűnöknek utálatos voltára figyelmeztetni. A kisebb, de azért meg nem engedhető és el nem nézhető kártételek, melyeknek például: a falak befirkálása, a padok befaragása, stb. szó nélkül nem hagyhatók, hanem vonjuk be ezeket is azon bűnök közé, melyeknek undokságáról és nagyságáról meggyőzni a gyermeket minden alkalmat ragadjunk meg.

Azonban, hogy minden egyes esetre alkalmas és biztosan ható orvosszert hozzak fel, az e szerény munkálat kis keretében be nem fér, de nem is szükséges. Ha a

tanító hivatásának magaslatán áll, és ha hivatásának él, akkor az előforduló esetekben meg fogja találni a gyógymódot és a gyógyszert is. (Vége köv.)

A pozsonymegyei tankerület 1885. é. népoktatási állapotának kimutatása.

(Folytatás.)

Az elkövetett félnapi mulasztások száma 614,601-re rúg, tetemesebben többre, mint 1884-ben, a mi a jobb ellenőrizésnek tulajdonítható; de a politk. hatóságokat itt is éri a panasz, hogy nagyon is elnézők voltak, mivel 345,102 félnapi mulasztást mentettek föl, 58,947-et intettek és dorgáltak és csak 5571-et büntettek bírsággal; a többi 204,981 eset igazoltatott; így csak 208 frtnyi büntetéspénzek hajtatnak be az iskolai pénztárak javára; itt azonban megjegyzendő, hogy 5, 10, 20, 30, 40, 50 stb. krnyi bírságok szedésével is elégedtünk meg esetenként és fokonyként, mert faluhelyeken a szegény néptől frtkba menő büntetésekkel nem is lehetne semmitsem végezni, sőt az iskola javára teljesítendő egyenértékű munkával is beváltatták a büntetést a nagyon szegényeknél, s azért 1436 szegény tanuló nem bírt még a kellő taakönyvekkel és szerekkel, melyek részükre a büntetési pénzekből szoktak vásároltatni. E nemből is szigorúbb körendeletet menesztett a közg. bizottság, melynek eredménye az, hogy az iskolabajárás szorítása körül oly mozgalom létezik ez idén megyeszerte, mely még eddig nem is létezett, úgy hogy már a behajtott büntetési pénzek most is többre rúgnak, mint 1885. év végén.

A 315 iskolában elhelyezett 559 tanterem felszereléseivel ez uttal nem akarjuk untatni t. olvasóinkat, csak azt jegyezzük meg, hogy a tanszerelés szépen gyarapodott; főleg a magas közoktatásügyi m. kir. kormány sok iskolát a legkülönfélébb taneszközökkel bőven látatta el ingyen az egyetemi nyomda részéről. Inkább áttérünk most a tanítási eredményre.

Általában megtanult olvasni a mindennapi iskolából kilépő tanulók közül 749, írni és olvasni megtanult 5219. Az oktatás a tanterv szerint történt és pedig teljesen 183, részletesen 84. hiányosan 48 iskolában, — ezek közül jeles volt 58, jó 141, elégséges 87, elégtelen 29. Legjobban és legteljesebben tanítottatott a hit- és erkölestan, az írás, olvasás; ezek után a beszéd- és értelemyakorlatok, nyelvtan, ének, hazai földrajz, történelem és jegyekkel való számolás; már a fejbeli számolás kevésbé sikeresen tanítottatott, ez kiváló szorgalmat, ügyességet, türelmet és fáradságot tételez föl a tanítótól, mely tulajdonságok ritkán találhatunk egyesítve. Pedig éppen a fejbeli számolás tüntetheti ki legjobban egy tanító ügyességét, médszertani és logikai tájékozottságát és nem lehet tagadni, hogy a fejbeli számolásnak gyakorlása egyike a legfontosabb, mert legszükségesebb tárgyaknak. Ennek hiánya kivált a felsőbb népiskolai osz-

tályokban érezhető, hol a tanulók olykor a legkomplikáltabb számtani feladványokat jól képesek megfejtetni jegyekben, de a fejbeli, okszerűséggel levezető számtani kérdésekre nem tudnak önállólag, gondolkodási képességüket tanúsító eredményre jutni. A leányiskolákban különösen lehet ezt érezni, s nem ritka eset az, hogy a többi tantárgyakban föltüntethető eredmény a fejbeli számolás rovására történik. Ennek nem szabadna így lennie, mert a számolás legalább is oly fontos (ha nem fontosabb) s érdekes egy tantárgy, mint akár a többi, csak ügyes kéz és fő legyen a vezetője. — Kevésbé kielégítő eredményt tüntetnek ki a természettudományi tárgyak (már t. i. azok elemeiben), a testgyakorlás, a rajz és szépirás (melyek által pedig mainapság az ember igen ajánlhatóvá tétetheti magát) és végre a gazdasági és kerétszeti gyakorlatok, melyekre kivált a leányoknál nagyobb súlyt kellene fektetni; a női kézimunkával meglehet elégedni a városokban, de falukban bizony avval édes-keveset gondolnak; pedig a falusi nép szereti azt, ha leányai értenek kézimunkához, örömet fizetné s a leányok ismétlő iskolai oktatása egyszerre nagyobb lendületet nyerne avval, hogy ha kivált a serdültebb leányok továbbképző oktatása a női kézimunkával hozatnak kapcsolatba. Ajánlatott ezért oly községeknek; hol több tanító működik, hogy az egyik vagy másik tanítói állomás tanítónóvel töltessék be, mi által kettős fontos cél éretnek el; először az, hogy a leányok tanítónő által oktattatnának, másodsor az, hogy a női kézimunkákba bevezettetnének, a mi a falusi népre nagy áldás lenne. De sajnos, hiába beszél itt az ember, a régi kerékvágásból vajmi nehéz kitéréteni a szokás szekerét, ha sokan, majdnem mindnyájan be is látják, hogy jobb útra jutni.

A 315 iskola közül volt elemi 304, felső 4, polgári 7; ide számítandó még 1 felsőbb leányiskola Pozsonyban; fiúk és leányok által vegyesen látogatnak 165, csak fiúk által 17, csak leányok 34. Jelleg szerint volt állami iskola 5, községi 23, r. kath. 204, ág. ev. 26, ref. 11, mózes 27, magán 17 és egyesületi 3. Tannyelv szerint volt magyar iskola 146, német-magyar 52, tót-magyar 107, tót-német- és magyar 10. Szerencse, hogy utóbbiak közül csak 10 van, mert ilyen iskolákban taneredményt fölmutathatni, ugyan nehéz egy feladat. Különben 150 nem magyar ajkú iskolában eredménnyel tanítottatott a magyar nyelv s így csak 19 oly iskola léteznék, melyekben a magyar nyelvi oktatás még maig sem üti meg a mértéket. (Vége köv.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

— A bibliai történet értékesítése a hitoktatásnál. Irta dr. Jocham Magnus. A III. kiadás után magyarította a kalocsai növendékpapság Sz. Ágoston egylete. Kalocsa, 1886. 70 kr. Különnyomat a kalocsai növendékpapok „Szemelvényeinek“ XII. é. folyamából. E műnek hasznosságát mutatja maga a cím, s ha hozzáteszszük, hogy a szerző gaz-

dag tapasztalásainak gyümölcsét rakta le e műben, mely a hitoktatóknak kitünő vezérfonalul szolgál arra, hogy miként kell a gyermekeket a káté megtanulására előkészíteni, s a káté tanulását könnyebbé s érdekesebbé tenni. A hitoktatóknak és néptanítóknak a legmelegebben ajánljuk.

— Előfizetési felhívó: „**Innen-onnan**,” karcolatok a tanító-világból c. műre. Irta Verner László, tanító s a „Népiskolai Lapok” fõmunkatársa. Megjelen f. é. júniushó végén 8—10 ivnyi terjedelemben. Ára 1 frt. Elõfizetheti f. é. aprilishó végeig Tormássy János urnál, a „Népisk. Lapok” szerkesztõjénél Sopronban (Templom u. 22. sz. a.). Tartalma, vagyis a fejezetek címei a következõk: 1. Praeludium. 2. Képek a tanítói világból. 3. Iskolai hatóságaink, (tanfelügyelõ, iskolaszék, miniszteri látogató). 4. Azok a tisztelt címû szülõk (városban, falun). 5. Tanítók életben, költészetben. 6. Tanügypolitika. 7. Tanítók és segítõik. 8. Resignatio. 9. Iskolai jellemképek (8 gyermektypus). 10. Árny- és fényképek.

— Elõfizetési felhívó: „**A katolikus gyermeknevelés tiz parancsolata**” c. műre Clericus Frigyes után magyarította Zandt Ödön, egyházkarcsai (u. p. Dunaszerdahely, Pozsony m.) plebános. A cím elárulja a könyv tartalmát. A 12 ivre terjedõ mûnek az ára csak 80 kr., 6 példány után 1 ingyen adatik a gyûjtõnek. Tartalma: Ki és mi az oka a gyermek vásottságának és az ifju romlottságának? Hogyan kell ezen hibákat elkerülni? stb. Mindezt kimutatja a könyv, támaszkodva a szentírásra, kinyilatkoztatásra, életbõl merített példákkal illusztrálva. Megrendelési s elõfizetési határidõ f. é. aprilis hó 30.

VECYES.

— Az orsz. nyugdíj-járulékok Pozsonymegyében az 1886. év elsõ negyedében 6400 frtra rúgtak. Bátrak vagyunk figyelmeztetni t. kartársainkat, kik ezekkel hátralékban vannak, hogy fizessék le, mivel a m. kir. adófelügyelõ végrehajtás után való behajtásra szorítja a községi elüljáróságokat.

— Bielek Károly, trubíni néptanító, az ottani ujonan építendõ két tantermû r. k. népiskolára 100 o. é. frtot adományozott. Éljen!

— A magyar nyelv tanítás iskolai eredménye élénk diszkusszió tárgyát képezte a megyei közigazgatási bizottságnak f. hó 8-ki ülésében. A tanfelügyelõ ur ugyanis sajnálattal említé föl azon körülményt, hogy mindazon sok fáradság, melyet a tanítók, különösen oly tót községekben, melyek a magyar községektõl távol esnek, a magyar nyelv tanítása körül az iskolában kifejtének, teljesen kárba vész; mert mindazon magyar nyelvi képességet, melyre a gyermekek az iskolában szert tesznek, kilépve 15 éves korukban az iskolából, mire fölönnek, tökéletesen elfelejtik. Tanfelügyelõ ur elõtt is tudva oly eset, hogy 7 év elõtt egy tót iskolában egy 12 éves

fiú rendkívüli jó kiejtéssel magyar üdvözlõ beszéddel fogadta, s a ki rendkívüli szorgalommal tanulván, annyira vitte a magyar nyelvben, hogy már beszélni is tudott valamikép; s ime! most mint 19 éves felnõtt ifjú már alig tud néhány szót, mert a községben a tót nép között élvén s a magyar elemmel érintkezésbe nem jövén, elfelejtett mindent, a mit tudott. Az ily esetek pedig rendkívüli lankasztólagnak hatnak a tanítókra, látván, hogy annyi évi fáradságuk kárba vész. Hogy ha már a törvény kötelezõleg behoza a magyar nyelv tanítását a népiskolákban, gondoskodnia kellene arról is, hogy amit az iskola megkezd, az sikeresen folytassék is az életben, — s e tekintetben a hadseregnél a 3 évi szolgálati idõ alatt sokat lehetne tenni, s egyáltalában a magyar nyelv tudásával oly elõnyök volnának összeköttetésbe hozandók, melyek csáberõvel bírnának nem csak annak megtanulására, hanem megtartására nézve is. A tanfelügyelõ ur eme jelentése a megye törvényhatósági bizottságához is áttétetni rendeltetett, hogy alkalomadtán hatáskörében járjon el.

— Üres tanítói állomások Pozsonymegyében: Második tanítói állomások a szent-jánosi, széleskúti, székellyfalusi és szent-mihályfai r. k. népiskoláknál.

— *Lapunk mai számához Pölláth Károly schrobenhauseni (Bajorország) kép-, olvasó- s éremgyártó ájtatossági és egyéb tárgyainak katalógusa van mellékelve. Ajánljuk t. olvasóink becses figyelmébe!*

A pozsonymegyei tankerület néptanítóinak betürendes minõsitvényi kimutatása.

5.

Bresztányssky Samuel tanár, Modor polg. isk., ev., rend., szül. 1823. okt. 16. Modor, tanképes 1846 óta, magy. ném.; szolg. 1853-tól, nõs, 5 gyermek., magy. besz. ír; a pozsonym. tantest. tagja.

Bröer Hedvig, Pozsony kath. isk., kath., szül. 1837. jan. 15. Boroszló, képes. Boroszló kath. kép. 1856. ném.; szolg. 1859-tõl, apáca, magy. semmit.

Buchcald József, Konyha izr. isk., mész., rend., szül. 1837. aug. 12. Letnitz, képes. Nagyszombat kath. kép. 1879. ném.; szolg. 1854-tõl, nõs, 4 gyermek., magy. besz. ír; nyugdíjint. föl. 1875. Konyha.

Bulka András, Búr-Szent-Miklós kath. isk., kath., rend., szül. 1837. nov. 30. Péterfalva, képes. Nagyszombat kath. kép. 1858. magy. tót; szolg. 1858-tõl, nõs, 3 gyermek., magy. ír; nyugdíjint. föl. 1875. Búr-Szent-Miklós.

Buttasovits Ferenc, Tósnýárasd kath. isk., kath., rend., szül. 1852. nov. 21. Sempte, képes. Nagyszombat kath. kép. 1872. magy. ném. tót; szolg. 1871-tõl, nõs, 4 gyermek., magy. besz. ír; nyugdíjintézetbe föl. 1875. Tósnýárasd.